విమాంస

అతన్ని చూడగానే ఎంతో జాలివేసింది. నాకన్న అట్టే ఎక్కువ వయసు ఉండదు. నాకన్న ఎన్నోరెట్లు కను ముక్కుతీరు బాగున్నది. నాకన్న తెలివితేటలు గల నాజూకైన కవళిక.

తగని నీరసంగా కనబడుతున్నాడు. మాటలో నిలుచోలేక తూలిపోతూ అడుగు బలవంతాన నిలుపుకుంటున్నాడు. చేజారుగా చెరిగి దుమ్ముకొట్టుకు పోడి ఆరిన జుట్టూ, గరగరలాడే గడ్డం, మాపు పేరుకుని నలుగుడులో పెళపెళలాడుతూ పెళ సెక్కిన ముదుక పంచా, గుండీలు లేని లాల్చీ.

వెనుకనుంచి నాకోసం తొందరగా నడచివచ్చి నన్ను కలుసుకుని నెమ్మదిగా, మర్యాదగా పలుకరించాడు. అంతకు ముందు, త్రోవలో ఎగువను, చూసినప్పుడు ఎన్నికగా జ్ఞాపకం వుంచుకోవలసిన పోలిక ఏమీ కనబడలేదు. ఇప్పుడు యిందాక గుడి దగ్గర చెట్టునీడను దిక్కులు చూస్తూ నిలుచున్న అతడు అని పోల్చుకున్నాను.

ఆ వాలకంలో యాచనకు ముందు నడచే దైన్యం నాకు గోచరించింది. కాని ఎందుచేతనో, జేబులో కానీ కోసం చిల్లరలో తడిమే చెయ్యి అలా అక్కడే తటపటా యిస్తూంది. మామూలు బిచ్చగానిలాగా ఆతనికి ధర్మం చేయటానికి, చెయ్యి తెమిలి రాలేదు.

ఏమిటని ప్రశ్నగా తల కొంచెం కదలించాను. అతడు అభిమానం చంపుకుని యింకొకరి యెదుట చేయి జాపవలసినందుకు తాను లోలోపల అణచుకోలేని బాధ అక్షరమక్షరంలోనూ తనకు మితిమీరిపోగా కనబరచాడు.

అంతా విని అయ్యో పాపం అనుకున్నాను.

భార్య ఇప్పుడో ఇంకో నిమిషానికో ప్రసవించుతుంది. చూసే దిక్కు లేదు.

ఉండేందుకు చోటులేదు. ఆస్పత్రికి తీసుకువెళ్ళాలి. అందుకు వద్ద కానీ అయినా లేదు. ఎప్పుడూ ఎవరినీ అడిగినవాడు కాదు. అడిగితే అవతలవాడులేదు పొమ్మంటే అప్పుడు తల తీసేసినట్లవుతుంది. అందుకోసమని ఏమీ పాలుబోక ఎవరన్నా దేవుడల్లే కనబడి యీ ఆపద అడ్డుకోలేక పోతాడా, దైవం తన పాలిట ఉండదా అనే ధైర్యంతో దైన్యంతో అక్కడ యిందాక నేను చూచిన చోట ఎంతసేపటినుంచో నిలుచుని ఉన్నాడు. నన్ను చూడగానే అదివరకు నా మొగమైనా ఎరుగకపోయినా ఎందుకో ప్రాణం లేచివచ్చింది, తగని ధైర్యం వచ్చింది. తాను ఇక్కడ ఇలా తిప్పలు పడుతూంటే అక్కడ ఆ పిల్ల పాపం ఏమయిందో!

అతని కళ్ళు నీళ్ళతో నిండిపోయినవి. తుడుచుకునేందుకని పిడికిలి పట్టి ఎత్తిన చేతులను పట్టుకుని గుప్పిట విడదీసి నా పర్సుతీసి అందించి, వెళుతూన్న జట్కాను నిలవేసి అందులో ఎక్కించి పంపించి వేశాను.

నేను చేసినది నా తాహతుకు ఓ ఘనకార్యం కాదు. కాని పనికి ఏ ఛాయలకూ పోలికలేని సంతోషం నన్ను ముంచెత్తింది. అతని ఆపదలకు అడ్డుపడగల కలిమి మా పెద్దల పుణ్యాన నాకు పుట్టుకతో అబ్బినందుకు అప్పుడు వారందరికీ మనసులో నమస్కరించాను.

నేను ఇచ్చిన తృణమో పణమో ఆతనికి పుష్కలంగా చాలును. ఆ పిల్లది సుఖంగా రాజాంగంగా పురుడు పోసుకుని ఆమీద నాలుగు నెలలపాటు దేనికీ వెనుకోక్కుండా వాళ్ళందరూ గడపవచ్చును. ఆపదలు ఎప్పుడూ కాపురాలు చేయవు కదా? ఆతడెల్లకాలమూ యీ తీరుననే ఉంటాడా? ఏదన్నా కలిసిరాదా ! యీలోపున ఏమో ముందు ఏది ఎలా జరుగవలసివున్నా యిప్పటికేమీ ఫరవాలేదు. ఆ దంపతులు ఇక ఎప్పుడూ దీపం పెట్టుకుని నన్ను తలచుకుంటారు. నేను చేసింది అది అంతా నాకు ఘనకార్యం కాకపోయినా అదే వాళ్ళకు మేరుపర్వతం. ఎప్పుడన్నా మళ్ళా ఆతడు కనబడితే అప్పటికి మంచి స్థితిలో ఉండి — తప్పక ఉంటాడు. ఎప్పుడూ యిలాగే ఉంటాడా?—నన్ను ఆకాశానికి ఎత్తిపట్టి హంగామా చేస్తే అలాటి వేమీ నాకు యెంత మాత్రమూ ఇష్టంలేవు...యిరకాటపడి, నకే అంటాకా వచ్చినప్పుడు చూసుకోవచ్చును. ఇవాళమటుకు లేచినవేళ చాలా మంచిది.

నడుస్తూంటే నాలో ఈ ఊహలన్నీ గిరగిర తిరుగుతున్నాయి. ఉత్సాహం హెచ్చిపోతూ అడుగు ఊతంగా పడుతూంది. ఆ రాత్రి బ్రహ్మానందంగా నిద్రపోయినాను.

మెయిలు వేళకు రాలేదు. అందులో వస్తున్నానని టెలిగ్రాం యిచ్చిన మా వాడు రాలేదు. కలుసుకునేందుకు వెళ్ళకపోతే యేమనుకుంటాడో, రాక రాక వస్తున్నాడని, మామూలుకన్న తగని పెందరాళే లేచి వేగిరం నీమా జామా వేసుకుని వచ్చి పడిగాపులు కాసిన చిరాకుతోబాటు బయట అప్పుడే ఎండ చురచుర మంటూంది.

గొంతు తడుపుకుని ఇక ఆమీద కార్యక్రమం ఆలోచించవచ్చును గదా అని ఆర్ ఆర్ లోపలికి వెళ్ళాను.

బల్లకు ఆవలివేపున నాకు ఎదురుగుండా కుర్చీలో జారగిలబడి సిగరెట్ పట్టిన చెయ్యి వేలంటా జారవిడిచి మత్తుగా కళ్ళు మూసీ మూయనట్లుగా అతను కనపడ్డాడు.

మనిషిని పోలిన మనిషని మొదట వింతగా ఆవేపు చూశాను. మళ్ళా చూడగా అవునేమో అని అనుమానం వేసింది. అయినా రూఢి చేసుకోలేదు. మనసులో అతడు ఇలా రావడానికి ఏలా—కలలో అయినా తలచలేని సంగతి.

ఆలోచన తెగకపోయినా అతని ఎదుట కుర్చీలో కూర్చుని పరకాయించకుండా ఓ కంట కనిపెడుతూ, బీర్ ఒక్కొక్క పట్టుపడుతూ, సిగరెట్ గుక్కలాగుతూ తెగించి చూసి తేల్చుకోలేకపోతూ నాలో నేను తికమక పడుతున్నానే కాని విడవకుండా చూస్తూనే వున్నాను.

నన్ను చూసి మొగం అదేలాగో చేసుకుని పలుకరింతగా చిరునవ్వు తెప్పించుకుంటూ లేచి సాఫీగా కూర్చున్నాడు.

"మీరు బైబిల్ చదువుకున్నారా?"

ప్రశ్న అంతా అర్థమయి మెదడుకు పట్టేలోగానే 'అవును' కనుక ఆలాగున తల ఊపాను.

"డేవిడ్ ఏంచేశాడు? జ్ఞాపకం వుందా?"

ఏం చేశాడు? యుద్ధాలు చేశాడు. ఎదిరించిన వాళ్ళతోనల్లా ఎంతమందినో చేసుకున్నాడు. ఇంకా ... మరి ఉహుఁ, చదివినదంతా మళ్ళా నెమరుకు తెచ్చుకుంటున్నా, అతడు అడిగినదానికి సరిపోయే జవాబు దొరకడంలేదు. అదీ అర్థంకాక అతని ఆ నడవడీ అర్థంకాక నా చేతగాని వుడుకుమోతుతనము, అరికాలిమంటను రెచ్చగొట్టి నెత్తికెక్కిస్తున్నది.

"పట్టుకుని, ఛడామడా దులుపేద్దామనుకున్నాను నోరు చేసుకుని."

"ఏంచేశాడు ఆ కొడుకు అలా చచ్చిపోయినప్పుడు ?"

మబ్బు విడిపోయినట్టుగా కొట్టిచెప్పినట్టు అర్థమయింది. కాని, హరిహరీ అతని కంత అన్యాయం జరుగరాదు. నా దానం పనికిమాలినది కారాదు.

గుండె తరుక్కుపోతూంది. అతన్ని చూడగా, అతను అవునని బరువుగా తల ఊగించాడు. పాపం, బ్రతికించుకో లేకపోయినాడు. ఎంద రెన్నివిధాల సాయ పడితేనేం తానొకటి తలచినా దైవ మింకొటి తలచాడు. అది చూడలేక అక్కడ వుండలేక అందుకు కావలసినదంతా అక్కడి వాళ్ళకు యిచ్చి...

ఆమె కోసమే కదా, రక్షించుకుందామనే కదా, కలసి ఎన్నటికైనా కష్టాలు మరచిపోయి, సుఖపడలేమా అనేకదా ఎన్ని అగచాట్లు పడినా ఆమె లేకపోయిన తరువాత ఇక తనకు ఏంకావాలి! ఏ దైవమూ అడ్డుపడలేదు. పడడు. కావలసిన కారణార్థం అలా వుండగా ఎవరికర్మకు ఎవరు కర్తలు?

అంత దారుణం జరగడం, నిజంగా అతని విషయంలో చాలా అన్యాయం. ఇచ్చిన దేవుడు పది కాలాలపాటు ఎందుకు మరచిపోలేదూ? అలాటి వాళ్ళకు అదే పదివేలే, కడుపు మాడుతూన్నా కష్టమూ నిష్ఠురమూ కలసి అనుభవించడానికైనా నోచుకోనందుకు ఆత డిది అంతా ఏనాడు చేసిన పాపమో !

త్రాగనీ, అంతకన్న అతడు చేసేదిలేదు. త్రాగి తనను తాను మరచిపోలేక పోతే, తనకు తాను దక్కడు, ఎవడైనా ఆపదలు తలకు మీరినవైనప్పుడు-

ఆతనిని నా అతిథినిగా చేసుకుని ఆదమరచేట్టు ఆరగా ఆరగా ఎక్కసమై భరాయించుకోలేనంతదాకా త్రాగించాను. కైపు మోపవుతున్నకొద్దీ అతని ముఖంలోకి కళాకాంతులు వస్తూన్నవి చాలా పై స్థాయిలోకి వెళ్ళిపోయినాడు.

వెళ్ళిపోదామా అని అడిగి అక్కడనుంచి నాతోబాటు లేచి గంభీరంగా వెంట నడుస్తున్నాడు: ఇంటికి తీసుకు వెళదామా అనుకున్నాను. ఎవరైతేనేం ? ఏమో అతన్ని చూచినకొద్దీ ఏలాగైనా నా శక్తిలో ఉన్నంతవరకూ ఎంత సాహాయ్యమైనా చేయదలచుకున్నాను. మన తాహతుకు, లోకాన్నంతా బాగుచేయలేం కాని ఒక్క జీవుడిని కష్టం దాటేటంతవరకూ కనిపెట్టలేమా? లేకపోతే యెందుకు వచ్చిన సంపద ?

వెళ్ళిపోతానన్నాడు - నాతో కొంతదూరం వచ్చి. నేనేమీ అనలేదు. అలాటి స్థితిలో ఆపటం కూడా భావ్యంకాదు. ఎవరూ లేనిచోటికి ఎక్కడికో పోయి ఏకాకి.... ఏడ్చి ఏడ్చి—అవును అంతే యేసురాయడనినట్లు ఎవరిసిలువ వారు మోయవలసిందే. తోడుపట్ట వీలులేదు. తల బరువు. కలిసి, తోడు నడిచినా అడుగులకు అడ్డమేకాని అంతకు మించిన లాభం ఏమీలేదు.

సరే నన్నాను కలిగినది కాస్తో కూస్తో యిచ్చి. నేనెవరినో చెప్పి ఎప్పు డేవేళ నైనా అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏమీ అనుకోకుండా నా దగ్గరకు రావచ్చునన్నాను. పరాయి వాడినని బిడియపడక సొంతవానిగా చూచుకోమన్నాను. మళ్ళా ఎప్పుడు కన బడుతాడా అని ఎదురుచూస్తూ ఉంటానన్నాను. ఎప్పుడూ ఎలా వుంటున్నాడో అని తలచుకుంటూ వుంటానన్నాను. పోయి రమ్మన్నాను.

ఏమిటో మనసు పరిపరివిధాల వెర్రిగా వేదాంతంలోకి పోయి చెడుగుడాడు తూంది. అవును, లోకంలో యింత దుఃఖం పేరుకుపోయి వుందని తెలిసేటప్పటికే కాదూ అమాంతం బుద్ధుడికి దిమ్మ తిరిగిపోయింది? అతడు అవతారమూర్తి గనుక అప్పటినుంచీ అన్నీ వదులుకుని లోకాన్ని దాన్నుంచెలా వదిలించడమా అనే ధ్యాసలో పడిపోయినాడు. మనలాటివాళ్ళు ప్రాకృతులు ఆ క్షణానే ఆ ఆలోచనలుకాని యింకో దాంట్లో పడగానే అదంతా మరచిపోతారు. అంతే, అందరూ అందలం ఎక్కడానికి ఆస్కారం ఉందా?

అనుకోకముందే నేననుకోనిచోట అతను మళ్ళా తగిలాడు. సినీమాకు సాయం కాలను మొదటి ఆటకు వెళ్ళి అనుకున్నంతకు రెట్టింపు పొడుగై చాలా పొద్దు పోవడంచేత అడ్డదోవ పట్టాను.

ఆ వీధివి నేను ఎన్నడూ సాధ్యమైనంతవరకూ వెళ్ళను. అక్కడ నాలాటి మెత్తనివానికి అడుగడుగుకీ హంసపాదులు తగిలే భయం వున్నది. ఏమీ లేక పోయినా, ఎవరన్నా చూస్తే ఎన్నివిధాలైనా అనుకుంటారు. చచ్చు చవకబారు సాని కూటం. నాలాటివాడు పరాకున అయినా ఆ చాయలకు పోరాదు.

నేను అక్కడకు అడుగు వేసేటప్పటికి అతడూ సరిగా ఆ గుమ్మం గబగబా దిగి సిగరెట్ చివరదమ్ములాగి విసిరేసి నన్ను చూసి నిలిచిపోయినాడు. నాకు పలుక రించడానికి కృత్యాద్యవస్థ అయి అతని కంటబడటం మహాపరాధం క్రింద కట్టుకుని యిరకాటంలో పడ్డాను — ఎటు మెసలడానికీ వీలులేక.

'రండి పోదాం'అని చనువు చూపి చేయిపట్టుకుని అడుగు వేయించాడు. వెనుక నుంచి యిందాకటి తలుపు తెరచిన కిర్రైరి, 'వెళ్ళిపోతున్నారా' అంటూ కొంచెం బొంగురుగా ఆడగొంతు పలికింది. 'ఆఁ' అని వీధంతా మారుమ్రోగేలాగు తల త్రిప్పకుండా వెనుకకు జవాబు విసిరాడు. 'ఇంకా కొంచెంసేపుండి పోతానన్నారు కాదండీ' అని నిలవేసే గదమాయింపుతో ఆ తెల్లచీర మెట్లుదిగి నన్ను చూసి సంకోచంతో నిలిచిపోయింది. నాకు కంపరం ఎత్తుకువచ్చింది. చిన్నతనం వదలక ముందు ఒకసారి యీ త్రోవనే పోతూంటే పట్టపగలు నట్ట నడి వీధిలో నుంచుని అదెవతో .... దండు సిపాయిలాగుంది.

"మా ఇంటికి రావయ్యా పంతులూ" అని చెయి పట్టుకుంది. నాకు ముచ్చెమటలు పోసి ఎలాగో విదిలించుకుని తిరిగన్నా చూడకుండా ఒక్కటే పరుగు! అంటే ఇంతకూ నేనేం మహామడిగట్టుకున్నానని చెప్పడానికికాదు. ఏదో సంసారపక్షంగా వున్నాడన్నా బుద్ధి మళ్ళినప్పుడు ఎన్ని మీనమేషాలో లెక్కచూసి, ఎన్నివరాలో కోరుకుని, ఎక్కడో అన్నివిధాలా మనకు సదుపాయం ఉన్నచోట; అంతే. నూటికీ కోటికే గాని చప్పున ఎక్కడబడితే అక్కడ జొరబడి హైరానయే కరకుతనంలేదు.

పంచతంత్రంలోనో దేన్లోనో పులి మ్రింగడానికి గిలి వస్తూందంటే, కాలికి అంటగట్టుకుని వున్న నక్కను ఈడ్చుకుంటూ తోక ఝాడించిందని చదివానే! దానికి ప్రతిగా నడిచింది ఆ రంగం. ఏనుగంత సత్తువ తెచ్చుకుని ఆతని చేయి విడవకుండా లాక్కుంటూ పోయి ఎలా రాజవీధిలో పడ్డానో పరమాత్ముడికెరుక!

ఆయాసం తీరుతూండేసరికి వేడెక్కిన మెదడు పనిచేయడం మొదలుపెట్టింది మళ్ళా.

అవును పాపం! మానవుడే, అతనేందేవుడా? అయినా దేవతలన్నా భరించలేని బాధలకు తల ఒగ్గినాడు. ఆ పూట తింటే మరోపూట ఉండీ లేకుండా ఆ అవస్థలో భార్యకు నెల మసలడం....సరే....ఇటీవల జరిగిన ఘోరం....ఏదీ, అతనికి ఆ మాట అనుకునేందుకైనా అవకాశం? ఎంత మనసు నీరైపోయినా దేని తాపత్రయం దానికి. పాడు శరీరం చెప్పినమాట వింటుందా! ఎంత మొగం వాచిపోయినాడో; నేను శకున పక్షిలాగా అక్కడ తయారుకాకపోతే తిరిగి లోపలికి బలవంతంచేసి అయినా లాక్కుపోయేది. తప్పక వెళ్ళేవాడు. సిద్ధాన్నం చెడగొట్టాను. చెడగొట్టానా నేను? ఒకవేళ, పైసా ఖాళీ అయిపోయి అందుకని వచ్చేశాడేమో? ఆలాగైతే అది మనచేతిలో ఉన్న పనేగా.

పర్సు తీశాను జేబులోంచి. అతడు అంతలో ఆకలిగా ఉన్నదంటే సింగు కొట్టుమీదకు వెళ్ళి మిఠాయి, టీ యిక రాత్రికి భోజనాపేక్ష అంటూ లేనంతగా గబగబ పుచ్చుకొన్నాం. వచ్చి కోనేరు మెట్లమీద కూర్చుని చెరో సిగరెట్టూ ముట్టించాం.

"బ్రదర్ లోకంలో యింతమంది ఫూల్సు ఉంటారని నేను యిదివరకు ఎవ రన్నా చెప్పినా నమ్మేవాడిని కాను." ఎత్తుగడ నాకు ఎంత మాత్రమూ అర్థంకాక పోయినా, ఏమిటో అతడనేది, ముందైనా తెలుస్తుందికదా అని మాటకుమాట వరుస కలిపాను. ఊరికే యింకొకటి: నా విషయంలో, విధేయత ఆ నిమిషందాకా చూపి స్తూన్నవాడల్లా అంతలో అంత చనువు తీసుకోవడం వెగటు కాకపోగా సరదాగా ఫీలయినాను, చాలా.

"ఎంతమంది?"

"ఎందరో! కాని, అందరినీ మించిపోయినావు నీవు. నీ ముఖం ఎదుట నిన్ను పొగడటంకాదు, నిజం చెపుతున్నాను."

'ఏమిటి, అతనికి ఇన్ని బెడదలూ చాలక మతికూడా చలించిందా ?' అను కున్నాను. అతని నే మనడానికి నోరు రాలేదు. అతని నోరు మూతపడలేదు.

ఉన్నవాడిని ఉన్నట్టుండక యింత గ్రంథంలోకి ఎందుకు దిగానంటే అయి దారు రోజులక్రింద, నా అదృష్టవశమున 'వందేమాతరం' చూడటం తటస్థించింది. చూసిన తరువాత పట్టభద్రుడు పనిదొరక్క బస్తాల మోతలోకి దిగడం యిత్యాదులు మనవాళ్ళ మనసును ఎంతవరకూ ఊపుతాయో అని ఆలోచించి తమాషా కోసం ఒక సం న్నగృహస్థు దర్శనంచేసి, సినీమాలో కథ, అప్పటికి అవసరం ఉన్నంతవరకూ, మైనస్ సీసపద్యాలనుకో, 'మమ' అని ఆయన ఎదుట అతి జాలిగా అభినయించేసరికి ఆ మానవుడు పాపం టారైపోయి....అతడూ గడచి బ్రతికినవాడేనట ! .... నన్ను ఆదరించి అంతో యింతో చేతిలోపెట్టి ఎక్కడన్నా పని దొరికేవరకూ పొదుపుగా చూసి వాడుకుంటూండమనీ, ఎల్లకాలమూ చీకటే ఉండదనీ ఎట్‌సెటరా కలగూరగా ఓ గంపెడు వేదాంతం నెత్తికెక్కించి సెలవిచ్చాడు. వెళ్ళిపోతూ .... అన్యాయమే గాని....అరి ఫూలా! అని మనసులో ఆశీర్వదించాను. అలా అనిపించింది.

నన్ను చూశా....నా కథలో తొణికిన లోక దౌర్భాగ్య స్థితిని చూశా....లేక వెనుకటి తన బాధ తలుచుకునా....ఏది అతన్ని అంతగా కదిలించింది ?

మొదట లేవుగాని కార్యంలోకి దిగేటప్పటికి యిన్ని రకాల సందేహాలు వేసినవి. బానీ మాదుర్దా మనుకున్నాను.

కాచుకు నిలుచున్నాను- వచ్చేపోయేవారి వాలకమంతా చూస్తూ. నీవు కని పించావు. దొరికాడురా అని పథకం వేశాను. అది ఖచ్చితంగా పడ్డది. ఆ పూట పర్సు ఖాళీ చేశావు. అవును. అడకూతురు అన్ని విధాలా అలాటి అవస్థలో ఉన్నదని అంతటికీ కారకుడైనవాడే ఎదుటబడి గుండె తరిగిపోయేటట్టు చెపుతూంటే 'అయ్యో?' అని అనుకోని గృహస్థు ఉంటాడా, ఏ తలకుమాసిన వాడో కాని? అందులో చూశాను కదా, నీ చేతికి ఎముక లేదు; అందుకనే అందరినీ మించిన ఫూల్‌వు నీవు. లేకపోతే, ఏం అందరిలాటి మనిషినీ కానూ నేను? చదువుకుంటే, సత్కులము వాడిలాగా కన బడితే, ఎక్కువేమన్నా జరిగిందా ? దోవనపోయే ప్రతి బిచ్చగాడూ నిన్నిలా దోచు కుంటున్నాడా ?

ఈ దెబ్బతో అసలైన ధర్మసూత్రం గోచరించింది. మనవల్ల మనవాళ్ళు ఎంత బాధపడుతున్నారో కన్నులకు కట్టజేస్తే అప్పుడు మన దుర్దశకూ, మనకూ మరీ విలువ హెచ్చుతుంది. మన వాళ్ళకు, మనకు లోపైన ఛాయా అందుకుంటుంది.

అర్థం అయిందా!

"నాకు అర్థం అయింది కాని అంతటితో ఆ వ్యాసంగం చాలిద్దామనుకుంటే అడుగడుక్కీ నీవు తగలడం, నీ కోసం మళ్ళీ కథ పెంచడం, ఇలా అయితే నీ సత్తువ సన్నగిలేటప్పటికి నేను కాశీమజిలీలను మించిన గ్రంథం నడపాలిసి వస్తుంది: ఇక ఇంతతో చాలిద్దాం....ఆడటానికి....నాకు ఓపికాలేదు, తీరుబడీలేదు."

న్యాయంగా పడితే....అప్పకా పట్టున అతన్ని పట్టుకుని ఎగాదిగా చెక్కేయ వలసింది....అంత కోపం రాకపోగా ఆ బాధలన్నీ అతడు పడలేదుగదా అని మనసు తెరిపిన పడ్డది. అయినా ఆ భావం ముఖంలో కనపడనీయకుండా "అన్నీ అబద్ధాలే కదూ?" అని గదమాయించాను.

"నేను చెప్పినవి అన్నీ, ఆహాఁ. అదే నేను యిందాకా మనవి చేస్తున్నది, నీవు చూచినవి అంతా....సరి....నిజమే కదా."

"అయితే నేను చేసింది అంతా బూడిదలో పన్నీరు."

"అది పన్నీరే. ఇది బూడిదకాదు గులిస్థాన్. నేను రాసేవన్నీ అబద్ధాలు కాదూ! అందుకోసం అచ్చువేసుకునేవాళ్ళు అవన్నీ కళ్ళకద్దుకు తెలిసే కొనుక్కోవడం లేదూ? యిప్పుడు యింత ధర పలికించానంటే, అవును, యిది నీకే కాపీ రైట్.

అవునుగాని నీవు ఇంకొకటి కూడా, ఆలోచించు. నిజంగా నేను నీ దగ్గరకు వచ్చి.... నేను ఎవరైతే నీకేం; నాకు సరదాగా ఖర్చు పెట్టుకునేందుకు డబ్బు కావాలి. అవసరం ఏమీ లేదుగాని ఊరికేనే తగలేయడం కోసం" అని యదార్థం చెపితే నీవు ఏమన్నా చోటు పెట్టేవాడివా? నీ చుట్టూ ఎన్నిసారులు తిరిగినా ఏగానీ అయినా రాలేదా ? యిప్పుడు చూడు నీవు నే నేమైపోతానో ఏమో అని నా వెంటబడి అన్నివిధాల కని పెట్టావు? అదే తేడా. కన్యాశుల్కంలో చెప్పినట్టు "ఎంపికలో ఉంది."—

అతడవు నన్నది కాదనగల తాహతులేక ఉడికిలి రోషంతో.

"అంటే అందరూ నీ వనుకునేటంతటి ఫూల్సు కారు; కొందరికైనా, హృదయం, ఎదుటివాళ్ళనుచూస్తే జాలి."

"అవి అందరికీ నిజంగా ఉండాలి. సోదరా! కాని, ఉన్నవి కదా అనే ఉబలాటం తీర్చుకునేందుకు... ఒక్కటి చెపుతా విను ... పలుపూ పందిలిగుంజా పడి వున్నాయి కదా, దైవం యిచ్చాడు కదా అని ఎవడన్నా వచ్చి దేవరతో దున్నపోతు యీవిందయ్యా! అంటే, వినీవినడంతోనే దూడను చూడకుండా కట్టేయమని చెప్ప వద్దు. చెప్పావో, అలా చెప్పగా చెప్పగా పశువులు లేకపోవడంమాట అటుండగా పందిలిగుంజ సహితం నిరంతరం దానధారకు తట్టుకోలేక చీకిపోతుంది."

ఫక్కున నవ్వాను. నవ్వక చేసేదేముంది.

"నవ్వావో, మాలాటి నాసచేలు పండుతవి."

"పండినా మేము మీ దృష్టిలో ఫూల్సు మే."

"ఫూల్సు పండినకొద్దీ మా పంట పండుతుంది. రైతు దేశమునకు వెన్నెముక వంటివాడని కిసాన్ సోదరుడొకడు సాయించాడు. మాలాటి సరదాలున్న కుర్ర కుంకలకు మీవంటి ఫూల్స్ జీవకర్రలు. ఆవిలో తాళం కూడా కుదిరింది. చూశావూ మీరు యిలాగే ఉండక తప్పదు.

"ఇక కథ కంచి రైలందుకునేందుకు పరుగెత్తబోతూంది. నీ విక మరలి నిజమందిరమునకుం జని అనేక దివ్యవర్షంబు లీరీతిన ప్రజాహితకార్యంబు లాచరించుచూ మనెదవు గాతమని గుడ్‌బై. నేను లాడ్జికి వెళ్ళి స్నానంచేసి ... పాడుమాటలాడినందుకు...రాత్రికి వెళ్ళిపోతాను. మళ్ళా మనసు తిరిగితే ఇంక ముందెన్నడైనా అదైనా నీ ముద్దు చెల్లించడానికే రావచ్చును. కాచుకో—?"